

Sara Peilot
010-224 52 05

Nr. 2015/014
YTTRANDE
2015-04-27

till
Vattenmyndigheten för Västerhavets
vattendistrikt

Vänerns vattenvårdsförbund/vattenråds yttrande över remiss från Vattenmyndigheten med dnr: 537-34925-2014

Vattenvårdsförbundet har träffat sina medlemmar under fyra tillfällen i feb-mars för att gå igenom samrådet. Den klart viktigaste frågan som var upp vid samtliga möten var igenväxningen av Vänerns stränder.

Vänerns ekologiska status har sänkts från god till måttlig sedan förra förvaltningscykeln. Skillnaden denna gång är att hydromorfologin, regleringen av sjöytan, har klassats och påverkat den ekologiska statusen negativt. Avsaknad av naturliga vattenståndsvariationer gör att de känsliga livsmiljöer som är beroende av hög- och lågvatten växer igen, som exempelvis sandstränder, fågelskär och grunda vikar.

Åtgärdsprogrammet – bilaga 1 åtgärdsområde 40 Vänern

Naturanpassad reglering för Vänern – en nödvändig åtgärd!

Under stycket "Betydande påverkan" på sidan 262, så står det att: *regleringsstartegin kan få negativa konsekvenser för sjöns naturvärden och ekologiska status.* Här bör det i stället stå att Vänerns nu gällande tappningsstrategi får stora negativa konsekvenser på naturmiljön och den ekologiska statusen sänks på grund av detta. Det står vidare: *bland potentiella risker finns ökad igenväxning av stränder, sämre syrgasförhållanden i grunda vikar och sämre uppväxtområden för fisk.* Miljöövervakningen av Vänerns stränder visar på en statistiskt säkerställd igenväxningen av Vänerns stränder, sedan inventeringen startade år 2000. Jämförelser av vegetationen mellan 2000 och 2014 visar att småträd upp till 0,5 meter ökat längs stränderna med mer än 4000 procent¹. Miljöövervakningen av stränderna visar också på en accelererande igenväxning sedan 2010.

Igenväxningen av Vänerns stränder och skär är troligen den miljöförändring som påverkar Vänerns hotade arter allra mest. De grunda vikarna i Vänern är viktiga reproduktions- och uppväxtområden och de påverkas negativt vid en förändrad regleringsstrategi. Nu finns ett förslag till en naturanpassad reglering i Vänern som SMHI² och Calluna³ har arbetat fram på uppdrag från Länsstyrelsen i Värmland och Västra Götalands län.

¹ C. Finsberg, ProNatura. Inventering av Vänerns strandvegetation i stråk 2014. Vänerns vattenvårdsförbund, 2015. Rapport nr 87.*

² SMHI:s Dnr 2013/343/9.5. Länsstyrelsen Dnr: 502-6290-2012*

³ Koffman, A., Lundqvist, E., Hebert, E. och Thorell, M. (2014). Vänerns tappningsstrategi – Effekter och konsekvenser för flora, fauna och friluftsliv. Calluna AB.*

Det måste tydligt framgå av åtgärdsprogrammet att Vänerns nu gällande tappningsstrategi påverkar Vänerns ekologiska status negativt. En tillfälligt naturanpassad reglering av Vänern är en nödvändig åtgärd innan en långsikt lösning på Vänerns reglering är klar genom en ny Vattendom som föregås av en MKB.

Naturligt eutrofa vikar i Vänern behöver rätt bedömning

Vissa av Vänerns grunda vikar är naturligt eutrofa och ska därför inte jämföras med Storsjön. Dessa vikar borde jämföras med liknande vatten. Här bör man utreda om man istället ska använda ett referensvärde för naturligt eutrofa sjöar. Kilsviken, Ölmeviken och Dättern är Natura 2000-områden med naturtypen 3150 – ”naturligt näringsrika vatten”, enligt habitat- och fågeldirektivet. Exempelvis så visade miljöövervakningen av undervattensväxter från 2010-2011 i Kilsviken att den sammanvägda bedömningen gav God ekologisk status med avseende på makrofyter⁴.

Tydliggör hur åtgärderna ska finansieras

Hur åtgärderna ska finansieras har varit en central fråga vid samtliga möten och detta måste utredas mer. Det måste vara tydligt hur åtgärderna ska finansieras och vilka styrmedel som kommer att bli aktuella. Åtgärderna måste vara ekonomiskt rimliga att genomföra för den enskilda verksamhetsutövaren.

Lokalt förankrade och realistiska åtgärder efterfrågas

Föreslagna åtgärder måste vara lokalt förankrade och realistiska. Det krävs en ökad förståelse hos allmänheten om varför åtgärderna behövs. För att lyckas med detta behöver ansvariga myndigheter resurser för att kunna arbeta mer med rådgivning och information. Dessa myndigheter behöver extra resurser för att kunna bistå med administrativ hjälp vid genomförandet av åtgärder.

Åtgärder kopplade till diffusa källor saknas delvis i dag. Bromerade flamskyddsmedel (PBDE) är ett exempel på detta. Vänern uppnår ej god kemisk status på grund av förhöjda halter av bromerade flamskyddsmedel. Diffust läckage och atmosfärisk deposition tros vara betydande påverkanskällor, men detta behöver utredas mer. Det är viktigt att alla bidrar även de diffusa källorna.

Arbetet med att åtgärda icke godkända enskilda avlopp var uppe till diskussion vid samtliga möten. För att få fart på arbetet med EA behövs mer vägledning, vid exempelvis val av teknik. Det är viktigt att ha ett helhetsperspektiv då det gäller bebyggelse och VA-planering. En hållbar samhällsutveckling och en förvaltning av de gemensamma vattenresurserna måste prioriteras inom vattenförvaltningen.

27 april 2015

Sara Peilot
Verksamhetsledare/sekreterare
Vänerns vattenvårdsförbund/vattenråd

Marita Bengtsson
Ordförande
Vänerns vattenvårdsförbund/vattenråd

⁴ T. Kyrkander, Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB. Undervattensväxter i Vänern 2010-2011. Vänerns vattenvårdsförbund, 2012. Rapport nr 68.*

* Samtliga rapporter finns på Vänerns webb: www.vanern.se

Sara Peilot
010-224 52 05

Nr. 2015/014
YTTRANDE
2015-04-27

till
Vattenmyndigheten för Västerhavets
vattendistrikt

Vänerns vattenvårdsförbund/vattenråds yttrande över remiss från Vattenmyndigheten med dnr: 537-34925-2014

Vattenvårdsförbundet har träffat sina medlemmar under fyra tillfällen i feb-mars för att gå igenom samrådet. Den klart viktigaste frågan som var upp vid samtliga möten var igenväxningen av Vänerns stränder.

Vänerns ekologiska status har sänkts från god till måttlig sedan förra förvaltningscykeln. Skillnaden denna gång är att hydromorfologin, regleringen av sjöytan, har klassats och påverkat den ekologiska statusen negativt. Avsaknad av naturliga vattenståndsvariationer gör att de känsliga livsmiljöer som är beroende av hög- och lågvatten växer igen, som exempelvis sandstränder, fågelskär och grunda vikar.

Åtgärdsprogrammet – bilaga 1 åtgärdsområde 40 Vänern

Naturanpassad reglering för Vänern – en nödvändig åtgärd!

Under stycket "Betydande påverkan" på sidan 262, så står det att: *regleringsstartegen kan få negativa konsekvenser för sjöns naturvärden och ekologiska status.* Här bör det i stället stå att Vänerns nu gällande tappningsstrategi får stora negativa konsekvenser på naturmiljön och den ekologiska statusen sänks på grund av detta. Det står vidare: *bland potentiella risker finns ökad igenväxning av stränder, sämre syrgasförhållanden i grunda vikar och sämre uppväxtområden för fisk.* Miljöövervakningen av Vänerns stränder visar på en statistiskt säkerställd igenväxningen av Vänerns stränder, sedan inventeringen startade år 2000. Jämförelser av vegetationen mellan 2000 och 2014 visar att småträd upp till 0,5 meter ökat längs stränderna med mer än 4000 procent¹. Miljöövervakningen av stränderna visar också på en accelererande igenväxning sedan 2010.

Igenväxningen av Vänerns stränder och skär är troligen den miljöförändring som påverkar Vänerns hotade arter allra mest. De grunda vikarna i Vänern är viktiga reproduktions- och uppväxtområden och de påverkas negativt vid en förändrad regleringsstrategi. Nu finns ett förslag till en naturanpassad reglering i Vänern som SMHI² och Calluna³ har arbetat fram på uppdrag från Länsstyrelsen i Värmland och Västra Götalands län.

¹ C. Finsberg, ProNatura. Inventering av Vänerns strandvegetation i stråk 2014. Vänerns vattenvårdsförbund, 2015. Rapport nr 87.*

² SMHI:s Dnr 2013/343/9.5. Länsstyrelsen Dnr: 502-6290-2012*

³ Koffman, A., Lundqvist, E., Hebert, E. och Thorell, M. (2014). Vänerns tappningsstrategi – Effekter och konsekvenser för flora, fauna och friluftsliv. Calluna AB.*

Det måste tydligt framgå av åtgärdsprogrammet att Vänerns nu gällande tappningsstrategi påverkar Vänerns ekologiska status negativt. En tillfälligt naturanpassad reglering av Vänern är en nödvändig åtgärd innan en långsiktig lösning på Vänerns reglering är klar genom en ny Vattendom som föregås av en MKB.

Naturligt eutrofa vikar i Vänern behöver rätt bedömning

Vissa av Vänerns grunda vikar är naturligt eutrofa och ska därför inte jämföras med Störvänern. Dessa vikar borde jämföras med liknande vatten. Här bör man utreda om man istället ska använda ett referensvärde för naturligt eutrofa sjöar. Kilsviken, Ölmeviken och Dättern är Natura 2000-områden med naturtypen 3150 – ”naturligt näringsrika vatten”, enligt habitat- och fågeldirektivet. Exempelvis så visade miljöövervakningen av undervattensväxter från 2010-2011 i Kilsviken att den sammanvägda bedömningen gav God ekologisk status med avseende på makrofyter⁴.

Tydliggör hur åtgärderna ska finansieras

Hur åtgärderna ska finansieras har varit en central fråga vid samtliga möten och detta måste utredas mer. Det måste vara tydligt hur åtgärderna ska finansieras och vilka styrmedel som kommer att bli aktuella. Åtgärderna måste vara ekonomiskt rimliga att genomföra för den enskilda verksamhetsutövaren.

Lokalt förankrade och realistiska åtgärder efterfrågas

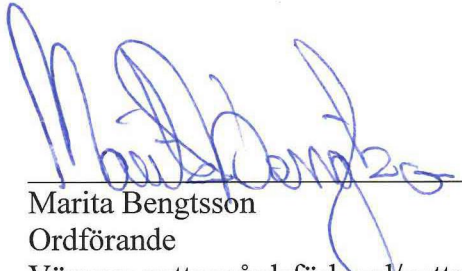
Föreslagna åtgärder måste vara lokalt förankrade och realistiska. Det krävs en ökad förståelse hos allmänheten om varför åtgärderna behövs. För att lyckas med detta behöver ansvariga myndigheter resurser för att kunna arbeta mer med rådgivning och information. Dessa myndigheter behöver extra resurser för att kunna bistå med administrativ hjälp vid genomförandet av åtgärder.

Åtgärder kopplade till diffusa källor saknas delvis i dag. Bromerade flamskyddsmedel (PBDE) är ett exempel på detta. Vänern uppnår ej god kemisk status på grund av förhöjda halter av bromerade flamskyddsmedel. Diffust läckage och atmosfärisk deposition tros vara betydande påverkanskällor, men detta behöver utredas mer. Det är viktigt att alla bidrar även de diffusa källorna.

Arbetet med att åtgärda icke godkända enskilda avlopp var uppe till diskussion vid samtliga möten. För att få fart på arbetet med EA behövs mer vägledning, vid exempelvis val av teknik. Det är viktigt att ha ett helhetsperspektiv då det gäller bebyggelse och VA-planering. En hållbar samhällsutveckling och en förvaltning av de gemensamma vattenresurserna måste prioriteras inom vattenförvaltningen.

27 april 2015

Sara Peilot
Verksamhetsledare/sekreterare
Vänerns vattenvårdsförbund/vattenråd

Marita Bengtsson
Ordförande
Vänerns vattenvårdsförbund/vattenråd

⁴ T. Kyrkander, Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB. Undervattensväxter i Vänern 2010-2011. Vänerns vattenvårdsförbund, 2012. Rapport nr 68.*

* Samtliga rapporter finns på Vänerns webb: www.vanern.se